

A repülőszőnyeg továbbvisz

The Flying Carpet Takes You On

FOTÓ: SZLOVÁK JUDIT

Szilágyi Enikő igazi nemzetközi kincs, akit négy ország vall magáénak. Romániában, Kolozsváron látta meg a napvilágot, majd a Marosvásárhelyi Színművészeti Főiskolán szerzett diplomát. A város színházában viharos sebességgel és óriási sikerekkel kezdte el a művészi pályáját. Am a kialakult politikai helyzet egy idő után szülőföldje elhagyására késztette. Belgiumban négy évig egyetemre járt és a francia nyelvtudását tökéletesítette. A színpad utáni vágy azonban visszahozta a Kárpát-medencébe. Magyarországon eljátszotta a világirodalom legszebb szerepeit, miközben a francia sanzon egyre inkább magához „láncolta”. Közel másfél évtizede Franciaországba költözött, ahol manapság az autentikus műfaj legjobb előadói közt tartják számon.

– A boldog békeévekben a felmenőim a monarchia különböző területein éltek és tevékenykedtek – mondja Szilágyi Enikő. – Az anyai dédapám erdélyi székelytemplomok építőmestere és a Madéfalvi veszedelem emlékművének megalkotója volt, édesapám pedig magyar-osztrák családból származott. Megszületésem előtt ő már megjárta a háború poklát, majd orosz hadifogságba esett és csak hét év után került haza. Soha egy rossz szót nem mondott az oroszokról, hiszen nem a nép, hanem a rendszer volt a hibás.

■ **Milyen világ várta itthon az édesapját?**

– Kollégái örömmel várták haza Kolozsvárra, hiszen ő az igen ritka, lírai tenor szerepkört töltötte be. Mire igazán újra rendbejöttek volna a család dolgai, lassan, de biztosan mindent leállamosítottak. Nagyszüleim lába alól még a földet is kihúzták, ettől kezdve mindnyájan nagyon nyomorúságos körülmények között éltünk. Az ötvenes években a családom a nagy szegénységet művészi gazdagsággal próbálta pótolni. Szüleim kevéske jövedelméből mindig jutott opera-, színház- és koncertbérletre. Operaénekes édesapámnak köszönhettem, hogy a Romániába vendég szereplésre érkező Mario del Monaco előtt négyévesen elénekelhettem a Traviata első felvonását. Az otthonunk melegét a szüleim mindig szívesen osztották meg barátaikkal. Ők nemzetiségre, felekezetre való tekintet nélkül örömmel jártak hozzánk és a jóízű beszélgetések feledtették velük a pírított gríz utálatos ízét.

■ **Viszont úgy tűnik, hogy korán megismerte a siker ízét is...**

– Az operaházi intermezzo nem hagyott komoly nyomot bennem, tovább éltem a kisgyerekek gondtalan életét. Varró Ágnes zongoratanárnőm nagy örömmel konstataulta, hogy négyévesen kotta nélkül játszom a Für Elise-t. A zeneiskolába azonban mégse jutottam be, mert akkoriban csak a munkásszülők gyerekeit vehették fel, így „sima” általános iskolát végeztem.

■ **Mikor fordult az érdeklődése a színház felé?**

– Gimnazista koromra az életemben a zene szinte teljesen háttérbe szorult, egyértelműen a színház és az irodalom állt az érdeklődésem középpontjában. Hiába óvott az édesapám: Kislányom, a színház viperafészek, nem a te érzékeny lelkednek való! Am valahogy már akkor is tudtam, hogy néha le kell szállni a poklok legmélyebb bugyraiba, hogy utána megtisztulva új életet tudjunk kezdeni.

■ **Tehát megingathatatlanul haladt tovább a kijelölt úton...**

– Szavalóverseny-nyerések után egyenes utam vezetett a Marosvásárhelyi Színművészeti Főiskolára. Kovács György és Harag György volt az évfolyamvezető tanárom és nagyon gazdag négy év várt rám. Már főiskolásként filmeztem, és amikor 1978-ban befejeztem a

Enikő Szilágyi is an international treasure, whom four countries declares to be theirs. She was born in Kolozsvár (Cluj), Romania, and she graduated from the Academy of Dramatic Art in Marosvásárhely (Targu Mures). She began her career very fast and meeting huge success in the theatre of the town. Yet, after a while the political situation made her leave her homeland. She attended the university in Belgium for four years and she improved her French knowledge. But her desire for the stage brought her back to the Carpathian Basin. She played the most beautiful roles of theatre in Hungary, meanwhile she got more and more obsessed with the French chanson. Nearly 15 years ago she moved to France, where today she is considered one of the best of the authentic genre.

In the happy years of peace my ancestors lived and worked in various parts of the Monarchy – Enikő Szilágyi says. – My great-grandfather on my mother's side was a builder of Szekely churches in Transylvania and he made the monument for the Peril of Madéfalva. My father came from a Hungarian-Austrian family. Before I was born he had been to the hell of the war, then he had been in Russian captivity and had come home only seven years later. He never had a bad word about the Russians, because it was not the fault of the people but the regime.

■ **What kind of a world awaited Your father at home?**

– His colleagues were happy to have him back home, as he was a rare, lyrical tenor. By the time the things of the family could get on track again, everything was slowly but steadily nationalised. Even the land was taken away from my grandparents, and from that point on we all lived in very poor circumstances. In the 1950s my family tried to compensate the harsh poverty with richness in art. My parents always used some of their very low income to buy opera, theatre or concert season tickets. Thanks to my opera singer father, at the age of four I could sing the first act from La Traviata for Mario del Monaco, who had arrived in Romania as a guest singer. My parents were always pleased to share the warmth of our home with their friends. They came happily,

tanulmányaimat a város színháza azonnal leszerződött. Marosvásárhelyi évekből szeretettel emlékszem többek közt Shakespeare Vízkeresztjének Violájára, Machiavelli Mandragorájára, Szép Ernő Lila ákácára.

■ **'82-ben Az év színésznőjeként ünnevelték, a '85-ös filmfesztiválon pedig a Legjobb női alakítás díját kapta. Nagy sikerek és egy kis kitérő után mégis úgy döntött, hogy elhagyja az országot.**

– Ha az ember lába alól kirántják a szőnyeget, akkor azt repülőszőnyeggé kell „átalakítani”, hogy tovább tudjon szállni. Eljött a pillanat, amikor a férjemmel elhatároztuk, hogy Belgiumban próbálunk szerencsét. A kint töltött négy év alatt dolgoztam, egyetemre jártam és tökéletesíttem a francia nyelvtudásomat. Tengerparti kocogásaim során mindig szonokokat hallgattam. A fejemben Piaf, Brel és Barbara csodás dalaiból már akkor összeállt egy különleges műsor ötlete. Álmomban sem gondoltam arra, hogy ezzel az összeállítással évtizedek múlva Belgiumban is többször felléphetek majd.

■ **Közben azonban elég messze került a színháztól...**

– ...ám mindig tudtam, hogy lesz még deszka a talpam alatt! El nem múló hálával tartozom Lengyel Györgynek, aki „utánam nyúlt” és 1992-ben leszerződött a Debreceni Csokonai Mihály Színházba, ahol szakmai életem egyik legszebb periódusa kezdődött el. Stuart Máriát, Hedda Gablert, Pompás Gedeonnét játszottam, majd egy idő után párhuzamosan Kecskeméten is kaptam munkalehetőséget. A Yerma címszerepe, Goldoni Mirandolinája, a Dzsungel könyve Bagirája, Caragiale Farsangjának egyik főszerepe mind-mind feledhetetlen nyomot hagyott bennem. Ezekben az években Kazinczy-díjjal, négy nívódíjjal tüntettek ki, illetve megkaptam a Magyar Köztársaság lovagkeresztjét is. Tatabányán eljátszhattam a színház névadójáról, Jászai Mariról szóló darabban a korszakos színésznő szerepét, majd '99-ben felszerződtem a Budapesti Kamaraszínházhoz. Itt Szakonyi Károly Életem, Zsóka című darabját Csizsár Imre állította színpadra, illetve Marlene Dietrich figuráját is alakítottam. A kamaraszínházban két évig tartották műsoron a debreceni Déry Múzeumban debütáló, Piaf, Brel és Barbara előtt tisztelgő Triptichon című szonozestemet.

■ **Csak megint azzal a fránya rángatható szőnyeggel akadt gondja...**

regardless of nationality or religion and their good talks made us forget the terrible taste of toasted semolina.

■ **You seem to have tasted success very early...**

– The intermezzo at the opera did not leave a lasting memory in me. I lived on the children's carefree life. My piano teacher, Ágnes Varró was happy to see that I could play Für Elise without music sheet at the age of four. But I didn't get into the music school, because at that time only the children of workers could be accepted – so I went to a “simple” primary school.

■ **When did You begin to be interested in theatre?**

– When I attended the grammar school music was pushed into the background nearly completely, because in the focus on my interest there was the theatre and literature. My father tried to warn me: My darling, the theatre is a nest of vipers, it is not for your sensitive soul! But even then I knew that sometimes you have to get deep down into hell so that you can start a new life cleansed.

■ **So You kept going on the set path...**

– After I had won some poetry recitation competitions, I had a straight way to the Academy of Dramatic Art in Marosvásárhely, where my leading teachers were György Kovács and György Harag. I had rich four years ahead. I played in films when I was still attending the Academy, and when I graduated in 1978, the theatre of the town employed me at once. Among others I am pleased to recall from my years in Marosvásárhely Viola in Shakespeare's Twelfth Night, or What You Will, or The Mandrake by Machiavelli and The Girl Who Liked Purple Flowers by Ernő Szép.

In 1982 You were the actress of the year and at the festival in 1985 You received the Best Female Actress Prize. After great success and some detours You decided to leave the country.

When the carpet is pulled from under your feet, you have to make a flying carpet of it so that you can fly on. The moment had come when my husband and I decided to try our luck in Belgium. During the four years we spent there I improved my French. While I was jogging on the beach I kept listening to chansons. In my head I had the idea of a special show with wonderful songs by Piaf, Brel and Barbara. But I would never have thought I would enter the stage many times with that show decades later.

■ **Meanwhile You got quite far from theatre...**

– ... but I always knew I would play on stage again! I am forever grateful to György Lengyel, who “came after me” and employed me in the Csokonai Theatre of Debrecen, Hungary in 1992. One of the most beautiful phases of my life began then. I played Mary, Queen of Scots, Hedda Gabler, Mrs Gedeon Pompás, and after a while I was also invited to Kecskemét. The role of Yerma, Mirandolina in Goldoni's play, Bagheera in The Jungle Book, a leading role in Caragiale's Carnival left unforgettable memories in me. In those years I received the Kazinczy Prize, four merit awards, and the Order of Merit Knight's Cross. In Tatabánya I could play the role of Mari Jászai in the play written about the famous Hungarian actress, after whom that theatre was named. In 1999 I went to the Budapest Kamara Theatre. There the play My Darling, My Life, written by Károly Szakonyi was directed by Imre Csizsár. And I could also play Marlene Dietrich. In the Kamara Theatre my chanson show paying tribute to Piaf, Brel and Barbara, entitled Triptych, which had its debut in the Déry Museum in Debrecen, was on for two years.

■ **But there was a trouble with that moving carpet again...**

– Yes, because slowly I realised that there is a life outside a theatre company. So I became a freelancer and from that point on I was the one to set the arch and length of my flight. My application made László Megyeri and János Metzner, leaders of the Thália Theatre take on Triptych. Then real “flying” years came. In the Thália Theatre I could play the monodrama entitled Julia, in the Merlin Theatre I played Medea Material, I got a role in Rococo War. In the Thália Theatre Triptych was on once a week. After a performance an Irish businessman of Dutch origin came to my dressing room and wanted to buy the show on CD. I told him I there was no CD for financial reasons, as it would cost 5,000 dollars. Three days later the money was transferred to my bank account and my sponsor asked for 100 copies at once. That is how my first CD was made in 2001. What is more, the businessman invited my husband and me to his castle in Ireland.

■ **What was the result of this fairytale-like travel?**

– Suddenly my life changed, because the castle attracted another castle. I met a woman, the organiser of a festival in South France

– Valóban így volt, lassan azonban rájöttem, hogy társulat nélkül is van élet. Így szabadúszó lettem és a repülésem ívét ettől kezdve magam határoztam meg. Miután pályáztam, a Thália Színház vezetői: Megyeri László és Metzner János úgy döntöttek, hogy befogadják a Triptichont. Ezután igazi „repülő” évek következtek. A Tháliában eljátszottam a Júlia című monodramát, a Merlinben a Medea materiált, szerepet kaptam a Rokokóháborúban. A Triptichon minden héten egyszer ment a Tháliában. Az egyik előadás után bekopogott hozzám egy holland származású ír üzletember és meg szeretne volna venni a műsor CD-jét. Mondtam neki, hogy anyagiak híján nekem olyan nincsen, mert azt ötezer dollárból lehet létrehozni. A pénz három nap múlva landolt a bankszámlámon és a szponzorom azonnal száz példányt kért is a hanghordozóból. 2001-ben így született meg az első CD-m. Ráadásul az úr a férjemmel együtt két hétre meghívott bennünket az írországi kastélyába.

■ Milyen hozadéka lett ennek a mesebeli utazásnak?

– Varázsütésként hatott az életemre, mert kastély kastélyt szült. Találkoztam egy dél-franciaországi fesztivál szervezőnőjével, aki fellépési lehetőséget ajánlott fel. Megremegett a föld a lábam alatt, hogy francia közönség előtt a kedvenceik dalaival léphetek majd fel.

and she offered me the possibility to perform there. The earth started shaking under my feet, as I could sing the songs of their favourite singers for the French audience. The first performance was held in a beautiful 200-seat theatre hall. The audience gave me a standing ovation and from the rear row somebody shouted: Madame, stay here!

■ There and then You laid the first stone of a new path...

– Indeed. The following summer we signed a contract for two concerts. In 2005 a 500-seat elegant hall near to Marseille was full with people, who mattered, including the Mayor of the city. After that I had ten of the Triptych and ten of Kurt Weill shows in a theatre next to the Pompidou Centre in Paris.

■ So things got moving abroad...

– I did 4-5 more performances of the plays which were on, but then I had to make a decision again. I have regularly received and still get invitations to private concerts at aristocratic families' homes. Among others André Malraux's former wife, Madeleine and her

Az első franciaországi előadásra egy gyönyörű kastély kétszáz férőhelyes, csodálatos színházteremében került sor. A közönség állva tapsolt és az utolsó sorból valaki bekiabált: Asszonyom, maradjon itt!

■ Akkor és ott lerakta egy új út első kockakövét...

– Valóban, hiszen következő nyárra ott azonnal aláírtunk egy két koncertre szóló szerződést. 2005-ben egy Marseille melletti, ötszáz férőhelyes, elegáns teremben megrendezett koncertemen nemcsak a város polgármestere, hanem mindenki más is ott volt, aki számít. Ezek után Párizsban a Pompidou Központ melletti színházban tíz előadásom volt a Triptichonból és tíz a Kurt Weill estemből.

■ Ezek szerint odakint nagyon beindult a „szekér”...

– A futó darabokból itthon még lejátszottam a hátralévő négy-öt előadásomat és újra komoly döntési helyzetbe kerültem. Nemcsak nyilvános, hanem arisztokrata családok privát koncertjeire is rendszeresen kaptam és kapok meghívást. Többek közt André Malraux egykori felesége, Madeleine és fia, Alain is a barátságába fogadott és a protezsáltjuk lettem. Ám nekem szükségem van arra, hogy időről időre a magyar közönséggel is találkozhatssak. Itthon szintén francia szonokat énekelek,

son, Alain befriended me and I became their protégé. But I need to meet the Hungarian audience from time to time. In Hungary I also sing French chansons, but I always say the narrative in Hungarian and meanwhile recite some of my favourite poems as well.

■ Last year You had some joyful events...

– “For her lasting singing and performing activity” – as it was said, I was awarded the Order of Arts and Letters by the Cultural Ministry of the Republic of France. The cherry on the cake was that the Fekete Sas Publishing House released a very elegant album with a CD entitled Parlando representing my career.

■ This year seem to have a real good ending...

– In the Uránia National Film Theatre I will have my show entitled Kolozsvár in Paris on 12th December. This evening will pay a tribute to the idols of my childhood and I will try to summon them with pure heart. I will recite poems and sing songs which are related to great actresses and actors such as

azonban az összekötő szöveget mindig magyarul mondom és közben elhangzik néhány kedvenc versem is.

■ A tavalyi évét több esemény is megfényszerítette...

– „Maradandó értékű ének- és előadóművészi tevékenységéért” indoklással a Francia Köztársaság Kulturális Minisztériuma nekem adományozta a Művészet és Irodalom Lovagrend megítéssel kitüntetését. Az már csak hab a tortán, hogy a munkásságomról a Fekete Sas Kiadó Parlando címmel, CD-melléklettel ellátott nagyon elegáns albumot adott ki.

■ Ám úgy tűnik, hogy ez az esztendő is jól végződik majd...

– Az Uránia Nemzeti Filmszínházban december 12-én mutatom be a Kolozsvár Párizsban című műsoromat. Az előadóestem főhajtás gyerekkorom bálványai előtt és én tiszta szívvel igyekszem megidézni őket. Olyan verseket mondok és dalokat énekelek majd, melyek Ronyecz Mária-hoz, Domján Edit-hez, Psota Irén-hez, Mensáros László-hoz, Latinovits Zoltán-hoz, Csákányi László-hoz, Cseh Tamás-hoz kötődnek. Természetesen a műsorba néhány francia szonon is beiktatok majd. Este hétkor felgyúlnak a fények és elindul a varázslatos múltidézés...

Szendi Horváth Éva

Mária Ronyecz, Edit Domján, Irén Psota, or László Mensáros, Zoltán Latinovits, László Csákányi and Tamás Cseh. Of course, I will also have a few French chansons in the programme. At seven in the evening the lights will be on and the magical recall of the past begins...

